

10.8.2012

Dnro 975/4/11

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Pirkko Äijälä-Roudasmaa

SOSIAALITOIMI LAIMINLÖI – LAPSI JÄI VAILLE LASTENSUOJELUN PALVELUJA

1
KANTELU

Varatuomari - - - arvosteli 10.3.2011 saapuneessa kirjeessään A:n asiamiehenä - - - opetustoi-
men, poliisin, terveydenhuollon ja sosiaalitoimen menettelyä A:n lapsen B:n kiireellistä sijoitusta
koskevassa asiassa.

Tapahtumat olivat kantelijan mukaan alkaneet ensimmäistä kouluvuottaan käyvän 7-vuotiaan B:n
välituntikiusaamisesta 24.2.2011, johon ei ollut asianmukaisesti puututtu. B oli saanut raivokoh-
tauksen, jossa häntä oli jouduttu kiinnipitämään kolmen aikuisen voimin. Koulusta oli oltu yhtey-
dessä huoltajaan, mutta kun äitiä ei ollut tavoitettu, rehtori oli soittanut lastensuojelun päivystyk-
seen. Sosiaalityöntekijä oli ollut yhteydessä terveyskeskuslääkäriin, joka oli pyytännyt tilaamaan
ambulanssin koululle.

Poika ei ollut suostunut menemään ambulanssiin, jolloin lääkäri kutsui poliisit antamaan virka-
apua. Poliisin virka-apuun turvautuminen oli kantelijan mielestä liioiteltua ja lapsen edun vastais-
ta.

Terveyskeskuslääkäri tutki lapsen ja kirjoitti hänelle lähetteen - - - keskussairaalan - - -. Samalla
lääkäri oli yhteydessä sosiaalitoimeen, joka teki kiireellisen sijoituksen äitiä ja poikaa kuulematta.
Lapsi oli noin viikon tutkittavana sairaalassa ennen kuin kiireellinen sijoitus lopetettiin.

Kantelija ihmettelee, miksi mikään viranomaistaho ei ilmoittanut lapsen äidille välittömästi, missä
hänen lapsensa on. Äiti sai asiasta tiedon omien tutkimustensa avulla vasta noin klo 21 tapahtu-
mapäivän iltana.

Lapsi sijoitettiin kiireellisesti ensin 24–25.2.2012 ja sijoituspaikka oli ko. sairaalan osasto. Kiireel-
listä sijoitusta jatkettiin 26.2.2012. Kantelija mielestä kiireellisen sijoituksen toteuttamisessa teh-
tiin virheitä. Myös lapsen ja äidin yhteydenpitoa rajoitettiin lastensuojelulain vastaisesti. Kantelija
myös ihmetteli oliko perheelle tarjottu riittävästi avohuollon tukitoimia ennen näin rajua puuttumis-
ta perheen asioihin ja oliko lastensuojelun asiakassuunnitelmat tehty ajallaan.

Kantelija pyysi selvittämään, oliko joku edellä mainituista viranomaistahoista menetellyt asiassa
lainvastaisesti tai ylittänyt harkintavaltansa.

- - -

3.1

Koulun menettely lapsen asiassa

3.1.1

Koulun selvitys

Koulun antamien selvitysten mukaan B oli useita kertoja käyttäytynyt koululla levottomasti ja aggressiivisesti jo ennen kiireelliseen sijoitukseen johtaneita tapahtumia. Koulusta oli tehty B:n käytöksestä lastensuojeluilmoitus 21.1.2011. Tapahtumat 24.4.2011 olivat koulun selvitysten mukaan edenneet seuraavasti: B käyttäytyi levottomasti ja häiritsi oppituntia, minkä takia luokanopettaja toi hänet erityisopetustilaan. Siellä levottomuus ja häiritsevä käyttäytyminen jatkuivat edelleen niin, että erityisopettaja yritti tavoittaa rehtoria avuksi luokkaan. Oppilas rauhoittui hie-man ja oppitunnin päättyessä opettaja kehotti häntä lähtemään syömään. Oppilas päätti kuitenkin, että hän ei lähdekään syömään vaan välitunnille. Opettajakin lähti ulos, koska hänellä oli välituntivalvonta. Opettajan kehotuksiin B vastasi yrittämällä heittää häntä jääkalikalla ja huutele-malla hänelle ”turpa kiinni”. Oppilas meni mäkeen ja työnsi ja löi toisia oppilaita ja laski heidän päälleen. Välituntivalvojana toimineiden opettajien kertomuksen mukaan kolme poikaa oli ”lälätellyt” B:lle, mutta riitely ja tappelu ei kuitenkaan alkanut tästä, vaan tapahtumat käynnistyivät jo aikaisemmin liukumäessä edellä kuvatulla tavalla. Välituntivalvojat olivat paikalla ja puuttuivat asiaan tapahtumien kulun aikana useasti.

Yksi opettajista johdatteli oppilaiden riidan jälkeen B:n koulun tuulikaappiin ja erityisopettaja haki rehtorin ja apulaisrehtorin paikalle. He yrittivät rauhoitella aggressiivisesti käyttäytyvää oppilasta, mikä vähitellen onnistui. Oppilas olisi halunnut lähteä yksin kotiin, mutta sitä rehtori ei hyväksy-nyt, koska koululla ei ollut tietoa siitä, onko kotona kukaan vastaanottamassa lasta. Koulupäivä oli päättymässä ja koululta yritettiin tavoittaa puhelimitse äitiä hakemaan poika kotiin, mutta äitiä ei saatu kiinni.

Koulu ei katsonut tässä tilanteessa tarkoituksenmukaiseksi käyttää Wilma oppilashallinto-ohjelmaa, koska oletettiin, että äiti ei istu tietokoneen ääressä. Sen sijaan huoltajaa yritettiin usei-ta kertoja tavoittaa puhelimitse. Äitiä ei kuitenkaan tavoitettu ja koulun arvion mukaan oppilaan mielentila oli sellainen, että häntä ei voinut päästää lähtemään yksin kotiin, jossa ei mahdollisesti olisi ketään paikalla. Tämän vuoksi koulu otti yhteyttä lastensuojeluun kysyäkseen neuvoa. Las-tensuojelusta saatujen ohjeiden mukaisesti koulu tilasi paikalle sairaauton, jotta oppilas voidaan toimittaa lääkärille terveydentilan tutkimista varten. Sairasauton henkilökunta oli yhteydessä sai-raalan päivystykseen ja poliisin sosiaalityöntekijään. Tämän jälkeen oppilaan asia siirtyi koululta jatkotoimien osalta lastensuojelun ja sairaalan hoidettavaksi sekä edelleen huoltajalle tiedotetta-vaksi.

Koulun antamien selvitysten mukaan koulu ei tilannut poliisipartiota, vaan sosiaaliviranomaisten ohjeen perusteella koululle vain sairaauton.

3.1.2

Arvio koulun menettelystä

- - - *aluehallintoviraston lausunto*

- - - aluehallintovirasto toteaa, että koulun kertomus välituntitapahtumista on erilainen kuin kante-
lijän kirjoitus välituntikiusaamisesta ja siihen puuttumisesta.

- - - aluehallintovirasto on minulle antamassaan lausunnossa pitänyt koulun selvitystä 24.2.2011
luotettavana, koska samansisältöisen kuvauksen vahvistavat useat tapahtumia seuranneet ja
niissä mukana olleet kouluuyhteisön työntekijät. Aluehallintovirasto arvioi, että koulu on toiminut
tässä tilanteessa asianmukaisesti ja lapsen parasta ajatellen. Koulu on tilannut ambulanssin so-
siaaliviranomaisten ohjeen mukaisesti ja koulun toiminnan voi arvioida olleen oikeassa suhteessa
lapsen tilanteen edellyttämiin toimenpiteisiin, koska koululla on ollut huoli lapsen tilanteesta jo
aikaisempien tapahtumien ja oppilaantuntemuksensa perusteella. Lastensuojeluviranomaisille
kuuluu tiedottaminen jatkotoimista huoltajalle, koska koulullakaan ei ollut tarkkaa tietoa jatkotoi-
menpiteistä. Koulun hallinto-ohjelma Wilmaa ei ole tarkoitettu tämänkaltaisten arkaluontoisten
asioiden välittämiseen.

Arvio

Olen perehtynyt tapahtumien kulkuun lapsen koululla ja koulun henkilökunnan menettelytapoihin
haastavassa tilanteessa, jossa lapsen huoltajaan ei onnistuttu saamaan yhteyttä. Olen samaa
mieltä - - - aluehallintoviraston kanssa siitä, että koulu on toiminut tilanteessa lapsen parasta aja-
tellen ja harkintavaltansa puitteissa. Asia ei anna minulle tältä osin aihetta toimenpiteisiin.

3.2

Lapsen saattaminen ambulanssiin poliisin virka-avulla

Lapsen kieltäytyttyä menemästä sairaautoon asiassa on jäänyt epäselväksi, pyysikö sosiaali-
työntekijä vai lääkäri poliisilta virka-apua. Asiasta säädetään sosiaalihuollon asiakkaan asemas-
ta ja oikeuksista annetun lain 22 §:ssä, jonka mukaan sosiaalihuollon viranomaisella on oikeus
saada laissa säädettyjen tehtäviensä suorittamiseksi tarpeellista virka-apua muilta viranomaisilta.
Terveystieteiden osalta poliisin virka-avun käytön mahdollistaa mielenterveyslain 31 §. Tapah-
tumapaikalla olleiden useiden opettajien ja koulunkäyntihenkilöstön kertomuksista ei ilmene, että
poliisi olisi lapsen kanssa keskusteltuaan ja sitten saattaessaan hänet ambulanssiin käyttänyt
minkäänlaisia voimakeinoja, jotka olisivat olleet lapsen edun vastaisia. Koska ambulanssimiehillä
ei ollut toimivaltaa ottaa lasta ilman hänen suostumustaan kyytiin, käsitykseni mukaan poliisin
kutsuminen koululle on ollut tarpeellista lapsen saamiseksi lääkärin tutkittavaksi. Paikalle oli kut-
suttu myös sosiaalityöntekijä valvomaan lapsen etua. Asia ei anna aihetta tämän asian tarkem-
paan selvittelyyn.

3.3

Lapsen terveyden hoito

3.3.1

Hoitavan lääkärin lausunto

- - - keskussairaalan - - - ylilääkäri C toimi lasta hoitaneena lääkärinä.

C kertoo B:n tulleen terveystieteiden keskuslääkäri - - - päivystysläheteellä 24.2.2011 - - - osastolle vaikean - - - oireilun vuoksi. Lapsesta oli tehty samanaikaisesti kiireellinen sijoituspäätös, eli lapsen jäämisestä osastoseurantaan sovittiin yhdessä lastensuojelun kanssa.

C:n mukaan B:n kerrottiin oireilleen koulussa hankalasti, saaneen vaikean kiukkukohtauksen eikä hän ollut rauhoittunut millään aikuisten yrityksistä huolimatta. C toteaa, että tällaisissa tilanteissa lapsi voidaan ottaa osastoseurantaan.

Yhteydenpidon rajoittamisen osalta C toteaa, että B:n äiti sai puhelimitse tietoja lapsensa voinnista osastolla ja että heille järjestettiin myös tapaamisia osastolla. C:n mukaan äiti käyttäytyi osastolla niin erikoisesti, että tapaamisia ei voitu järjestää varsinaisissa osaston tiloissa muiden hoidossa olevien lasten turvallisuuden takaamiseksi. B:n ja äidin tapaamiset järjestettiin erillisessä tilassa, jossa hoitaja oli lähettyvillä – tämä sen vuoksi, että tilanteesta ei oltu aluksi riittävästi perillä ja haluttiin varmistaa myös lapsen turvallisuus.

C:n mukaan B:n äidille pyrittiin kertomaan pojan voinnista ja motivoimaan äitiä yhteistyöhön, missä ei oikein onnistuttu. C kertoo lapsen äidin olleen keskusteluissa kovaääninen ja vihamielinen, mikä hankaloitti yhteistyötä lapsen ongelmien selvittelyssä.

- - -

Kantelukirjoituksen väittämään äidille tiedottamisen puutteellisuuksista C toteaa, että sekä osaston sosiaalityöntekijä että lastensuojeluviranomainen olivat yrittäneet tavoittaa puhelimitse lapsen äitiä useaan otteeseen. C:n mukaan osastolla ymmärretään, että näin pienen lapsen äkillisestä hoitoon tuomisesta täytyy saada tieto vanhemmille ja samalla nousee myös huoli siitä, onko vanhemmalle tapahtunut jotain. C:n mukaan äiti oli saanut tiedon asiasta samana iltana ja kertonut myös nähneensä puhelimeensa tulleet puhelut, mutta ei ollut niihin vastannut, joten lapsen osastohoitoon otton tiedoksisaanti viivästyi senkin takia. Kun äiti oli osastolla, C:n ja paikalla olevan henkilökunnan oli vaikea kertoa äidille lapsen asioista ja voinnista, koska äiti puhui aivan muista asioista.

Yhteenvedon C toteaa, että kun ensimmäistä kouluvuottaan käyvä lapsi saa koulussa massiivisia kiukkukohtauksia ja hänellä on vaikeuksia noudattaa aikuisten asettamia rajoja, hän on - - - jatkotutkimuksen tarpeessa. B:n tilannetta hankaloittaa se, että hänen äitinsä on vaikea luottaa viranomaisiin.

- - -

3.3.2

Arvio terveydenhuollon menettelystä

- - - aluehallintoviraston lausunto

- - - aluehallintovirasto on pyytänyt useilta B:n terveydenhuollosta vastanneelta hoitohenkilökunnan jäseneltä selvityksiä B:n saamasta terveydenhuollosta ja perehtynyt lapsen potilasasiakirjoihin tähän kanteluun liittyen.

Aluehallintoviraston arvion mukaan - - - kaupungin terveydenhuolto, sairaankuljetus ja - - - keskussairaalan - - - osasto ovat toimineet asianmukaisesti B:n hoidon tarpeen arvioon toimittamisessa, tutkimuksissa ja hoidossa. - - -

Arvio

Apulaisoikeusasiamiehenä minulla ei ole aihetta arvioida B:n saaman terveydenhuollon asianmukaisuutta toisin kuin aluehallintovirasto. Kantelu ei anna aihetta toimenpiteisiin tältä osin.

3.4

Toteutetut lastensuojelutoimenpiteet ja niistä tehdyt havainnot

- - - aluehallintovirasto on minulle antamassaan lausunnossa arvioinut myös sosiaalitoimen menettelyä asiassa. Kantelijan mukaan viranomaisten toimet kiireellistä sijoituspäätöstä tehtäessä ja toimeenpantaessa olivat liiallisia ja lapsen edun vastaisia. Myös lapsen ja äidin yhteydenpidon rajoittaminen oli perusteetonta. Toisaalta kantelija piti virheellisenä sitä, että lapselle ei ollut tehty asiakassuunnitelmaa koulun tekemästä aikaisemmasta lastensuojeluilmoituksesta huolimatta.

Aluehallintovirasto toteaa, että lastensuojelulain keskeisten periaatteiden mukaisesti lastensuojelun on edistettävä lapsen suotuisaa kehitystä ja hyvinvointia sekä tuettava mm. vanhempia lapsen kasvatuksessa ja huolenpidossa (4§). Lisäksi lastensuojelun on pyrittävä ehkäisemään lapsen ja perheen ongelmia sekä puuttumaan riittävän varhain havaittuihin ongelmiin. Lastensuojelun tarvetta arvioitaessa (27§) ja sitä toteutettaessa on lain mukaan ensisijassa otettava huomioon lapsen etu.

3.4.1

Kiireellinen sijoitus

Lastensuojelulain 38 §:n mukaan, jos lapsi on välittömässä vaarassa tai muutoin kiireellisen sijoituksen ja sijaishuollon tarpeessa, hänet voidaan sijoittaa kiireellisesti. Lapsen kiireellisestä sijoituksesta tehdyn päätöksen (24.2.2011) mukaan sijoitus on tehty lapsen fyysisesti aggressiivisen käyttäytymisen perusteella. Aggressiivinen käyttäytyminen on ollut laatuaan sellaista, että kolme aikuista on joutunut pitämään lapsesta kiinni, ettei lapsi vahingoittaisi koulussa itseään tai muita. Selvitysten mukaan kyse ei ole ollut ensimmäisestä kerrasta. Vanhemman / huoltajan ja lapsen mielipidettä ei päätöksen mukaan ole selvitetty. Vanhemman /huoltajan osalta sen vuoksi, ettei tätä ole tavoitettu ja lapsen osalta sen vuoksi, että hän on mennyt ambulanssilla päivystykseen ja sieltä osastolle, jolloin hänen mielipidettään ei ole voitu kuulla.

Terveyskeskuslääkärin tekemän lastensuojeluilmoituksen (24.2.2011) mukaan lääkäri on tehnyt lähetteen lapsen - - - hoidon arviointia varten. Ilmoituksen mukaan lapselle on kerrottu lastensuojeluilmoituksesta, mutta huoltajalle ei. Perusteluna on, ettei huoltajaa tavoitettu.

Aluehallintoviraston arvio

Aluehallintovirasto toteaa lausunnossaan, että kiireellisellä sijoituksella puututaan yksityiselämän suojaan, jolloin asianosaisten oikeusturvan kannalta on olennaista, että hallintopäätös perustellaan ja siihen liitetään valitusosoitus. Annettujen selvitysten perusteella aluehallintovirasto katsoi, että perustelut kiireelliselle sijoitukselle ovat olleet olemassa ja ne on kirjattu asianmukaisesti annettuun hallintopäätökseen. Kyse on ollut akuutista tilanteesta, jossa lapsen tilanne on vaatinut jatkoselvittelyä ja huoltajaa ei ole tavoitettu. Lapsen hyvinvoinnista ei selvitysten mukaan ole voitu huolehtia ko. tilanteessa muulla tavoin.

Lastensuojelulain 39 a §:n mukaan asiaan osallisten mielipiteen selvittäminen voidaan jättää tekemättä, jos selvittämisestä aiheutuva asian käsittelyn viivästyminen aiheuttaa haittaa lapsen terveydelle, kehitykselle tai turvallisuudelle. Niiltä osin kuin on kysymys vanhemman/huoltajan tavoitettavuudesta, kantelu ja saadut selvitykset poikkeavat toisistaan. Sosiaalitoimen selvitysten mukaan huoltajaa on pyritty tavoittamaan siinä onnistumatta ja huoltajan mukaan häntä ei ole tavoiteltu. - - - aluehallintovirasto katsoo, että on esitetty sana sanaa vastaan, jolloin asian selvittäminen ei tämän enempää ole ollut mahdollista. Lapsen mielipiteen selvittäminen lastensuojelulain 20 §:n 1 momentin mukaisesti on sen sijaan selvitysten nojalla jäänyt tekemättä.

Arvio

Tältä osin kiinnitän - - - sosiaalitoimen huomiota siihen, että kiireellinen sijoituksella puututaan niin voimakkaasti perheen yksityiselämän suojaan, että lastensuojelusta vastaavien sosiaalityöntekijöiden tulisi kaikin tavoin pyrkiä myös kuulemaan sekä huoltajaa että 12 vuotta täyttäneitä lasta. Tässä tapauksessa oli kyse 7-vuotiaasta lapsesta, jonka mielipide olisi tullut selvittää lastensuojelulain 20 §:n mukaisesti. Jos lapsen mielipiteen selvittämisen harkittiin vaarantavan lapsen terveyttä, tästä olisi ainakin tullut tehdä merkintä päätökseen. Katson - - - sosiaalitoimen laiminlyöneen lapsen mielipiteen selvittämisen kiireellisestä sijoituksesta päätettäessä.

Eri viranomaistahojen, mm. sairaalan ylilääkärin kertomusten mukaan sosiaalitoimi oli tavoitellut äitiä kertoakseen lapsen olinpaikasta, kiireellisestä sijoituksesta ja kuullakseen äitiä. En siis katso sosiaalityöntekijöiden laiminlyöneen tältä osin velvollisuuksiaan, vaan pyrkineen kuulemaan lapsen äitiä tässä asiassa. Sosiaalitoimi ei ole siten ylittänyt harkintavaltaansa, vaikka päätös kiireellisestä sijoittamisesta tehtiin ilman äidin kuulemista.

3.4.2

Yhteydenpidon rajoittaminen

Sosiaalitoimen selvitys ja aluehallintoviraston lausunto

Lastensuojelulain 62 §:n mukaan lapsen oikeutta pitää yhteyttä vanhempiinsa tai muihin hänelle läheisiin henkilöihin saadaan rajoittaa laissa säädettyjen edellytysten täytyessä. Lähtökohtana on, että päätös yhteydenpidon rajoittamisesta voidaan tehdä, jos siitä ei ole voitu sopia asiakassuunnitelmassa tai erityisestä muusta syystä muutoin sopia esim. tilanteessa, jossa asiakassuunnitelmaa ei ole vielä laadittu. Saatujen asiakirjojen perusteella aluehallintovirasto katsoi, että asiakassuunnitelmaa ei ollut tehty eikä asiasta ollut myöskään muutoin voitu sopia, ainakaan ennen 1.3.2011.

Asiassa annettujen selvitysten mukaan perustelut yhteydenpidon rajoittamiseksi olivat olemassa ja asiassa viitataan lain 62 § kohtiin 1-3. Ko. kohtien mukaan yhteydenpitoa voidaan rajoittaa,

mikäli se vaarantaa sijaishuollon tai sijoituksen tarkoituksen toteutumisen ja on lapsen hoidon ja kasvatuksen kannalta välttämätöntä. Edelleen yhteydenpitoa voidaan rajoittaa, jos siitä on vaaraa lapsen hengelle, terveydelle, kehitykselle tai turvallisuudelle ja rajoittaminen on välttämätöntä muiden lasten tai henkilöstön turvallisuuden vuoksi. Säännöksen mukaan on riittävää, että yksi-kin laissa mainittu kohta toteutuu.

Kanteluasiakirjojen liitteenä olevan päätöksen (25.2.2011) mukaan yhteydenpidonrajoitus ajalle 25.–28.2.2011 (äidin vierailut ja muu yhteydenpito) perustui - - - työryhmän suositukseen sekä äidin käyttäytymiseen 25.2.2011 pidetyssä palaverissa. Päätökseen kirjattujen perusteluiden mukaan äiti ei osoittanut mielenkiintoa poikansa hoidon järjestämiseen tai lapsensa tilaan. Hänen käyttäytymisensä oli olosuhteisiin nähden epäasiallista ja hyökkäävää, joten hänet jouduttiin varjijan avustuksella poistamaan palaverista. Muiden lapsipotilaiden ja henkilökunnan turvallisuuden vuoksi äidin vierailut eivät päätöksen perusteluiden mukaan ole tarkoituksenmukaisia.

- - - aluehallintovirasto on antamassaan lausunnossa katsonut, että päätös on puutteellinen niiltä osin, ettei siinä ole viitattu yksilöidysti minkä lastensuojelulain 62 §:n 1 momentin kohdan perusteella päätös on tehty. Lähtökohtana on, että päätöksen perusteluista ilmenee, mitkä ovat ne välttämättömät syyt, miksi yhteydenpitoa pitää rajoittaa. Nyt päätöksen perusteluista ei ilmene miten yhteydenpito lapsen ja äidin välillä vaarantaisi kiireellisen sijoituksen tarkoituksen ja olisi lapsen hoidon ja kasvatuksen kannalta välttämätöntä. Perusteluista tai annetusta selvityksestä ei myöskään ilmene, miten yhteydenpidosta olisi vaaraa lapsen hengelle, terveydelle, kehitykselle tai turvallisuudelle tai miksi sen rajoittaminen olisi välttämätöntä muiden turvallisuuden vuoksi.

Kokonaisuutena aluehallintovirasto pitää tilannetta käytännöllisesti ongelmallisena, koska lapsi on ollut kiireellisesti sijoitettuna terveydenhuollon toimintayksikössä osastohoidossa. Oikeuskirjallisuudessa on katsottu, että lapsen sairaalahoitoon välittömästi liittyvästä yhteydenpidon rajoituksesta ei tarvitse tehdä erikseen päätöstä, vaan kyse on pikemminkin lääkärin hoitopäätöksestä. Aluehallintovirasto katsoo, että tässä tapauksessa olisi ennen yhteydenpidon rajoittamispäätöksen tekemistä tullut selvittää, miten lapsen hoito voidaan turvata osastolla muilla tavoin. Äidin kuulemista ei ole pidetty mahdollisena, koska äiti oli juuri saatettu hoitokokouksesta ulos epäasiallisen käytöksensä johdosta. Lapsen mielipide olisi tässäkin tapauksessa tullut selvittää.

Äidin ja lapsen valvotuista tapaamisjärjestelyistä sovittiin äidin asiamiehen kanssa 1.3.2011.

Arviointi

Yhdyn aluehallintoviraston lausunnossaan esittämiin arvioihin ensimmäisen rajoituspäätöksen puutteellisesta perustelusta sekä siitä että lapsen mielipiteen selvitys oli laiminlyöty. Lapsen oikeuksien kannalta on oleellista, että rajoitukset tehdään mahdollisimman lievinä.

3.4.3

Asiakassuunnitelma

Lastensuojelulain 30 §:n mukaan lastensuojelun asiakkaana olevalle lapselle on tehtävä asiakassuunnitelma, jollei asiakkuus pääty lastensuojelutarpeen selvityksen jälkeen tai kysymyksessä ole tilapäinen neuvonta ja ohjaus. Suunnitelma laaditaan, ellei siihen ole ilmeistä estettä, yhteistyössä lapsen ja huoltajan sekä tarvittaessa lapsen muun laillisen edustajan, vanhemman taikka lapselle läheisen henkilön sekä lapsen huoltoon keskeisesti osallistuvan tahon kanssa. Aluehallintovirasto toteaa, että lain sanamuoto ilmaisee, että asiakassuunnitelma tulee laatia myös silloin kun asianosainen ei halua osallistua suunnitelman laatimiseen tai vastustaa sen tekemistä.

Lastensuojelulain 27 §:n mukaan, mikäli lastensuojeluilmoitus ei ole luonteeltaan sellainen ettei se johda toimenpiteisiin, on lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tehtävä selvitys lapsen tilanteesta. Lastensuojelutarpeen selvityksessä on lain mukaan arvioitava lapsen olosuhteita, huoltajien tai muiden lapsen hoidosta ja kasvatuksesta tällöin vastaavien henkilöiden mahdollisuudesta huolehtia lapsen hoidosta ja kasvatuksesta sekä lastensuojelutoimenpiteiden tarvetta. Selvitys tehdään kyseessä olevan tapauksen olosuhteiden edellyttämässä laajuudessa. Selvityksen tekemiseksi sosiaalityöntekijä voi tarpeen vaatiessa olla yhteydessä lapselle läheisiin henkilöihin sekä eri yhteistyötahoihin ja asiantuntijoihin siten kuin sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 16 ja 17 §:ssä säädetään.

Aluehallintoviraston käsityksen mukaan lasta ja tämän perhettä koskeva lastensuojelun asiakassuunnitelma olisi tullut laatia jo aikaisemmin, kun perhe ja lapsi ovat tulleet lastensuojelun asiakkaiksi. Selvitysten mukaan lastensuojelun asiakkuus on syntynyt jo aikaisemmassa kotipaikkakunnassa ja asiakirjamerkintöjen perusteella kesällä 2010 asia on todettu myös - - - sosiaalitoimessa. Kesällä (20.7.2010) on niin ikään todettu, että lapsen ja perheen tilanne tulee selvittää. Syyskuussa on yhteispalaverissa todettu yhteistyön sujumattomuus ja se, ettei huoli lapsesta ole niin suuri, että lastensuojelullisiin toimenpiteisiin ryhdyttäisiin. Aluehallintovirasto tulkitsee asian niin, että lastensuojelutarpeen selvitys on saatu valmiiksi ja johtopäätökset sen perusteella on tehty eli lastensuojeluasiakkuus on päätynyt eikä asiakassuunnitelmaa ole ollut tarvetta tuolloin laatia (LsL 27§ 2 mom.).

Saadun selvityksen mukaan seuraava asiakaskirjausmerkintä on loppuvuodesta 2010, kun koulusta on ilmoitettu huoli lapsen tilanteesta ja esitetty yhteistyöpyyntö. Asiakirjoista ei ilmene, miten sosiaalitoimi on vastannut koulun pyyntöön. Alkuvuodesta 2011 on sosiaalitoimeen tehty joka kuukausi yksi lastensuojeluilmoitus lapsesta / perheestä (tammi-maaliskuu). Lastensuojelulain mukaan sosiaalitoimen tulee arvioida välittömästi kiireellinen lastensuojelutarve ja viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä ilmoituksesta ratkaistava, onko asian vireille tulon yhteydessä ryhdyttävä selvityksen tekemiseen. Selvitys puolestaan tulee valmistua viimeistään kolmen kuukauden kuluessa lastensuojeluasian vireilletulosta (LsL 26–27 §). Tammikuussa vireille tullessa asiassa lastensuojelutarpeen selvityksen tekeminen on siten tullut valmistua viimeistään huhtikuussa.

Aluehallintoviraston arviointi

Saatujen selvitysten perusteella aluehallintovirasto on arvioinut minulle antamassaan lausunnossa, että lastensuojelutarve on ollut ilmeinen. Sosiaalitoimen sille antaman selvityksen mukaan kyse on tilanteesta, jossa monen asian selvittäminen on edelleen kesken, vaihtoehtoisia etene mistapoja on ollut useampia ja vanhemman yhteistyöhalukkuus vaihtelee paljon ja tämän vuoksi lapselle ei ole laadittu lain edellyttämää asiakassuunnitelmaa. Lain mukaan lastensuojelutarpeen selvitys on tehtävä olosuhteiden edellyttämässä laajuudessa, jolloin sosiaalitoimen arviotavaksi jää, milloin asia on riittävästi selvitetty ja asiassa tehdään ratkaisu asiakkuudesta. Asiakassuunnitelmat muuttuvat perheen ja lapsen tilanteiden muuttuessa, jolloin uusi lastensuojeluilmoitus ei välttämättä edellytä uutta perusteellista lastensuojelutarpeen selvitystä vaan edellyttää suunniteltujen ja toteutuneiden toimenpiteiden arviointia ja tarvittaessa muutoksia.

- - - aluehallintovirasto on katsonut minulle antamassaan lausunnossa asiassa annettujen selvitysten perusteella, että sosiaalitoimen käytettävissä on ollut tietoa siinä laajuudessa kuin se on voitu selvittää (lapsesta ja vanhemmasta mm. koulun kautta) lastensuojelun asiakassuunnitelman laatimista varten. Annetussa selvityksessä todetaankin, että palavereissa on pyritty sopimaan ainakin lähipäivien osalta siitä avusta ja tuesta, jota perhe/lapsi tarvitsee. Annetuissa selvityksissä korostuu voimakkaasti yhteistoiminnan sujumattomuus vanhemman kanssa, mutta se ei voi

olla lastensuojelutarpeen ja asiakassuunnitelman laatimisen este. Edellä todettu huomioiden - - - aluehallintovirasto katsoo, että lastensuojelun asiakassuunnitelma tammikuussa vireille tulleessa asiassa olisi tullut laatia viimeistään huhtikuussa 2011 tai kiireellisen sijoituksen päättyessä, jolloin on selvitetty ja päätetty tarvittavista lastensuojelutoimenpiteistä.

Arvio

Olen samaa mieltä - - - aluehallintoviraston arviosta asiakassuunnitelman teon viivästymisestä - - - sosiaalitoimessa ja siitä, että huoltajan haluttomuus ja yhteistyön puute ei saa hidastaa asiakassuunnitelman tekoa. Sosiaalitoimen laiminlyönnin vuoksi lapsi ei ole saanut hänelle kuuluvia lastensuojelun palveluita. Kun ottaa huomioon lastensuojeluun tehtyjen yhteydenottojen määrän mm. koulusta, pidän laiminlyöntiä vakavana.

4

TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.4 esittämäni käsitykset menettelyn lainvastaisuudesta - - - sosiaalitoimen tietoon. Tässä tarkoituksessa lähetän sille jäljennöksen tästä päätöksestäni.

Kiitän - - - aluehallintovirastoa sen antamista laadukkaista lausunnoista.

Vielä pahoittelen, että tämän asian käsittely on kestänyt niin kauan kanteluiden suuresta määrästä johtuen.